

Balieplanologie bij de provincie

Later dan bij de nutsbedrijven, adviesbureaus, gemeentelijke en Rijksoverheid, groeit op dit moment bij de provincies de interesse voor de invoering van een geografisch informatiesysteem. Juist in een tijd waarin deze overheid op het gebied van regelgeving een stap terug wil doen (met uitzondering van het milieu), lijkt het belang van een dergelijk systeem aan terrein te winnen.

ERIC-JAN KENTIE
EN PETER VAN DE CROMMERT *

Het snel inzichtelijk maken van ruimtelijke informatie stelt haar in staat om procedures te verkorten, de serviceverlening te vergroten en meer taken in de onderzoeks- en projectensfeer op zich te nemen. Daarnaast gelden de voordelen van het systeem uiteraard ook voor de meer traditionele, op uitvoering en beheer gerichte taken als waterstaatszaken en wegeaanleg, zoals die ook voor andere overheden en nutsbedrijven gelden.

Regionale vlak

Het is geen eenvoudige zaak een precieze afbakening te geven van provinciale taken, waarvoor GIS-toepassingen in aanmerking komen. Dit komt omdat er nauwelijks een beleidsterrein is te noemen waarmee zij geen bemoeienis heeft en vrijwel ieder beleidsveld zijn ruimtelijke implicaties heeft. Toch ligt het voor de hand om de toepassingen met name te zoeken op het zuiver regionale vlak. Hoewel de provincie in haar toezichhoudende rol zich ook uitsprekt over zaken op lokaal niveau, lijkt de gegevensverzameling en -verwerking op deze schaal eerder een taak voor gemeenten, waterschappen en dergelijke. In het kader van een afstudeeronderzoek zijn enkele provinciale toepassingen van uiteenlopende aard geanaly-

seerd.¹ Daarbij is gebruik gemaakt van het pakket Deltamap, dat op het Geografisch Instituut in Utrecht is geïnstalleerd.² Op dit moment worden enkele van de toepassingen bij de provincie Zuid-Holland (Arc/Info) en bij Siemens Nederland (Sicad) uitgevoerd.

Als onderzoeksgebied is gekozen voor het zogenaamde 'Tussengebied Zuidvleugel Randstad'. Het Tussengebied staat momenteel sterk in de belangstelling vanwege de toenemende druk op dit nog open gebied, vanuit de omliggende steden Den Haag, Zoetermeer, Rotterdam en Delft. Het gebied wordt begrensd door de Rijkswegen A4, A12, A13 en A20 en de rivier de Rote. Het wordt gezien als een gebied met grote potenties voor toekomstige weg- en spoorwegverbindingen, stedelijke recreatieprojecten, hoogwaardige bedrijfsvestigingen en meer of minder grootschalige woningbouwlocaties.

Topografie.

Om beeldvorming en oriëntatie mogelijk te maken, is het allereerst noodzakelijk de beschikking te hebben over een topografische ondergrond. Een topografie fungeert bovendien als vastlegging van bestaand grondgebruik. In combinatie met thematische kaartlagen kunnen hiermee allerhande analyses uitgevoerd worden. De opbouw van een topografie is echter een arbeidsintensieve bezigheid. Wie genoeg kan nemen met een globaal detailleringniveau voor een betrekkelijk klein gebied, kan de klus binnen enkele dagen geklaard hebben. Voor diegene die hogere eisen stelt en kapitaalcrachtig is, staan kant en klare bestanden ter beschikking.

Een GIS bewijst zijn waarde het meest met ontwerp-technische en analytische mogelijkheden. In het onderzoek is dit onder andere tot uiting gekomen bij de trasering van een hogesnelheidsspoorlijn door het Tussengebied. Voor de verbinding Rotterdam - Amsterdam staan voor de provincie momenteel twee opties

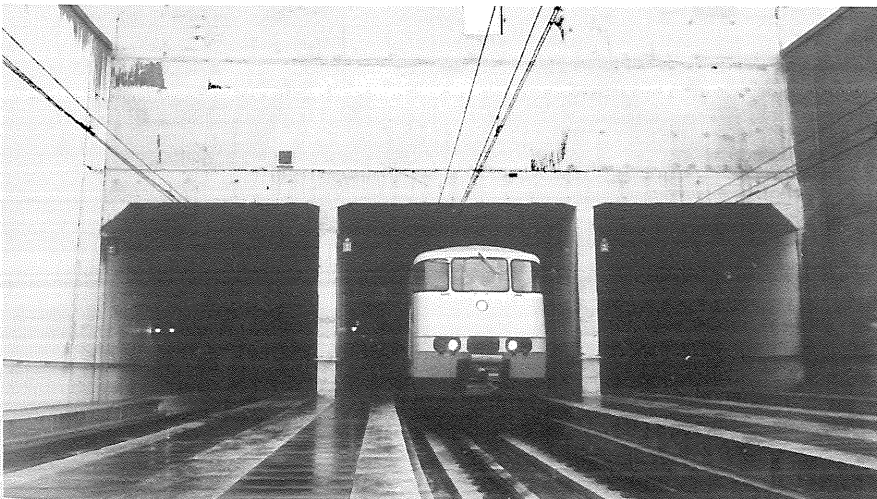
open: een ten oosten, en een ten westen van Zoetermeer. Ten einde de planologische en financiële consequenties van beide varianten te overzien, is onder meer nagegaan hoeveel ruimte door bebouwd gebied elk tracé beslaat, welke geluidszonering dit oplevert en hoeveel kunstwerken er nodig zijn als gevolg van kruising met bestaande wegen. Op deze manier kan een grove berekening worden gemaakt van de kosten die de te verwerven gronden, te saneren woongebieden en te bouwen kunstwerken met zich meebrengen. Uit het onderzoek is overigens gebleken dat het tracé ten oosten van Zoetermeer voordeliger is dan de westelijke variant. Een GIS kan voorts behulpzaam zijn bij de bepaling van de aanslag op landschappelijke kwaliteit en natuurwaarden en de verkeerskundige inpassing van het tracé.

Balieplanologie.

Naast de hiervoor genoemde toepassing heeft het onderzoek zich gericht op registratieve en statistische verwerking met de bijbehorende grafische mogelijkheden. Hiertoe behoren onder meer demografische gegevens, streekplanbewaking, leidingregistratie, bedrijfsterrreinplanning en een bestemmingsplankartotheek. Gebleken is dat ook voor dit soort toepassingen een GIS meerwaarde heeft ten opzichte van 'traditionele' databaseverwerking. Het vastleggen van kaartgebonden, geografische gegevens is meer dan een hulpmiddel bij grafische presentaties. De bepaling van lengte- en oppervlaktematen en afstanden tussen elementen is immers intrinsiek aan een GIS. Hierdoor kan een bedrijfsterreineninformatiesysteem antwoord geven op de vraag: Welke Zuidhollandse terreinen, met een minimale kavelgrootte van één hectare, zijn aan water en op minder dan twee kilometer afstand van een Rijkswegenaansluiting gelegen? Als we op de kaart enkele Rijkswegenaansluitingen verleggen, dan verandert ook het antwoord op deze vraag.

Het bedrijven van dit soort 'balieplanologie' is overigens meer dan een serviceverlening aan het publiek. Een brede invoering van een GIS, waarbij de diverse beleidsvelden integraal betrokken worden, moet kunnen leiden tot efficiëntere taakuitvoering en besluitvorming op provinciaal nivo.

Met behulp van een GIS kunnen de globale kosten van een kunstwerk, bijvoorbeeld een spoor-tunnel, berekend worden. Foto: NS

* De auteurs zijn op het onderwerp afgestudeerd in het kader van een deeltijd-opleiding sociale geografie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Eric-Jan Kentie is werkzaam bij de provincie Zuid-Holland, Peter van de Crommert bij Siemens Nederland.

1. Het in kleur uitgevoerde rapport 'GIS en provincie' is verkrijgbaar door overmaking van f. 25,- op giro-nummer 4958594 t.n.v. EJ Kentie, Kolk 70 te Rotterdam.
2. In het januarinummer van AGORA is uitgebreid aandacht besteed aan het werken met het GIS Deltamap in GEOMATICA.